

VY_32_INOVACE_S2.3_ČJ.ročník.8.08

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ČESKÁ LITERATURA PŘELOMU 19. A 20.STOLETÍ

Anarchističtí buřiči

SPOLEČENSKÁ SITUACE

- Prudký rozvoj veškeré techniky a výroby
- Dokončena síť železniční dopravy / 1914/, první elektrické lokomotivy, tramvaje, první automobily
- Rozmach stavitelství / bourání staré Prahy/
- Růst dělnictva – šíří revoluční nálady, žádají všeobecné volební právo ad.
- Sklon k anarchismu

ANARCHISMUS

= požadavek

- okamžitého odstranění jakéhokoliv státního zřízení, odmítnutí autority státu
- neomezené svobody člověka

Anarchismus vzbuzuje obavy vládnoucích vrstev, vede k poklesu důvěry v „trvalé hodnoty“, ke ztrátě zájmu o pořádek, k nejistotě

ANARCHISTIČTÍ BUŘIČI

Vyjadřují svůj nesouhlas se společností a odpor k ní

- anarchismem a buřičstvím / F.Gellner, V.Dyk, S.K.Neumann aj./
- bohémstvím /K.Toman,F.Gellner, J.Hašek aj./
- dekadencí
- protikřesťanským satanismem
- absurdním švejkovským gestem

ÚKOLY: VYSVĚTLI POJMY

- Anarchismus
- Dekadence
- Bohémství
- Buřičství
- Švejkovská gesta

VYSVĚTLENÍ POJMŮ

- Bohémství – označuje nevázaný, bezstarostný život často nadaných jedinců, převážně umělců / vzor – pařížští bohémové v Latinské čtvrti/
- Dekadence – úpadek, uměl.směr, individualistický a subjektivistický, vyjadřující úzkost a depresi
- Buřičství – bouření proti autoritě, rebelství, odbojnictví /tzv. hnutí Omladina, pronásledování i během války, zabavování tvorby /

ŽIVOTNÍ PŘEDSTAVY BUŘIČŮ VE VERŠÍCH VIKTORA DYKA : ZEMĚ MLUVÍ

Čeho ses bál?

Co je to smrt?

Smrt znamená jít ke mně.

Tvá matka země

otvírá náruč: možno bys jí zhrd'?

Pojď, poznáš, jak je země náruč měkká

...

Opustíš – li mne, nezahynu.

Opustíš – li mne, zahyneš.

VIKTOR DYK /1877 -1931/

- Básník, dramatik, prozaik – největší ironik, romantik, reflexní lyrik, právník, politik
- Poezie – řada sbírek, např. Lehké a těžké kroky, Anebo, Okno, Poslední rok /tzv. válečná tetralogie, b. Země mluví /
- Próza – novela Krysař /odpor k malosti, vliv symbolismu blázen a dítě přežili/
- Drama – Zmoudření Dona Quijota /donkichotský zápas za ideál/

FRANTIŠEK GELLNER / 1881 – 1914 /

- kreslíř, karikaturista a ilustrátor, žurnalistický satirik, básník a prozaik, bohém, anarchista, padl v prvním roce války
- Poezie – Po nás ať přijde potopa
Radosti života
- Antiliterární styl tvorby

OTÁZKA PRO TEBE

- Jak rozumíš informaci, že F.Gellner uplatňoval tzv. antiliterární styl tvorby

OSOBNÍ ZPOVĚĚ F. GELLNERA

„Má řeč je hrubá jako můj smích
A jako moji známí.
A alkohol (to myslil bych!)
Jemnosti nepřidá mi.“

b. Což, páni spisovatelé ze sb. Radosti života

FRÁŇA ŠRÁMEK /1877 – 1952 /

- Básník, prozaik, dramatik
- Narodil se v Sobotce /festival Šrámkova Sobotka/, oblíbil si město Písek, vězněn za své antimilitaristické postoje, bojoval na frontách 1. sv. války
- poezie- Života bído, přec tě mám rád /b. Píšou mi psaní/
Modrý a rudý / b. Raport/
Splav

Karel Čapek:

Fráňa Šrámek

FRÁŇA ŠRÁMEK – PRÓZA A DRAMA

Stříbrný vítr – román

Tělo - vitalistický román

Léto – drama

Měsíc nad řekou – drama

Šrámkův přínos: smyslová obraznost,
impresionismus a vitalismus, oslava prostých
životních hodnot

ŽIVOTA BÍDO, PŘEC TĚ MÁM RÁD ÚRYVEK Z BÁSNĚ PÍŠOU MI PSANÍ

„Voják je voják,
musí bojovat –
vloží k líci pušku,
vezme si na mušku
třeba vlastní srdce své,
oh, srdce své.“

... já jsem rezervista,
básník anarchista,

zpívám si a proklínám,
oh, proklínám.“

PETR BEZRUČ /1867 – 1958 /

- Básník, narozen v Opavě, syn slezského buditele Antonína Vaška
- spojuje všechny proudy poezie přelomu století – realistického, symbolického, impresionistického i sociálního

DÍLO PETRA BEZRUČE

Básnická stavba jeho básní je dramaticky vzdorná a útočná, používáním výhružných apostrof (zvolání), hyperbol, kontrastů, sžíravého sarkasmu, záměrného porušování rytmu, využívání nářečních prvků, metafor a zvukomalby nás nutí zamyslet se nad tématy jeho básní.

- sbírka Slezské písně
- skladba Stučkonoska modrá

VYHLEDEJ SI TEXT

[HTTP://WWW.CESKY-JAZYK.CZ/CITANKA/PETR-BEZRUC/MARYCKA-MAGDONOVA-SLEZSKE-PISNE.HTML#IXZZ2KtKUaZhr](http://www.cesky-jazyk.cz/citanka/petr-bezruc/marycka-magdonova-slezske-pisne.html#ixzz2KtKUaZhr)

Bezruč Petr (*15.09.1867 - †12.02.1958)

Maryčka Magdonová (Slezské písně)

Šel starý Magdon z Ostravy domů,
v bartovské harendě večer se stávil,
s rozbitou lebkou do příkopy pad.
Plakala Maryčka Magdonova.

Vůz plný uhlí se v koleji zvrátil.
Pod vozem zhasla Magdonova vdova.
Na Starých Hamrech pět vzlykalo sirot,
nejstarší Maryčka Magdonova.

Kdo se jich ujme a kdo jim dá chleba?
Budeš jim otcem a budeš jim matkou?
Myslíš, kdo doly má, má srdce taky
tak jak ty, Maryčko Magdonova?

Bez konce jsou lesy markýze Gera.
Otcové když v jeho robili dolech,
smí si vzít sirotek do klínu drva,
co pravíš, Maryčko Magdonova?

Maryčko, mrzne a není co jísti...
Na horách, na horách plno je dřeva...
Burmistr Hochfelder viděl tě sbírat,
má mlčet, Maryčko Magdonova?

Cos to za ženicha vybrala sobě?

Bodák má k rameni, na čapce peří,
drsné má čelo, ty jdeš s ním do Frydku,
půjdeš s ním, Maryčko Magdonova?

Cos to za nevěstu? Schýlená hlava,
fěrtoch máš na očích, do něho tekou
hořké a ohnivé krůpěje s lící,
co je ti, Maryčko Magdonova?

Frydečtí grosbyrgři, dámy ze Frydku
jízlivou budou se smáti ti řečí,
se synky uzří tě Hochfelder žid.
Jak je ti, Maryčko Magdonova?

V mrazivé chýši, tam ptáčata zbyla,
kdo se jich ujme a kdo jim dá chleba?
Nedbá pán bídnych. Co znělo ti v srdci
po cestě, Maryčko Magdonova?

Maryčko, po straně ostré jsou skály,
podle nich kypí a utíká k Frydku
šumivá, divoká Ostravice.
Slyšíš ji, rozumíš, děvucho z hor?

Jeden skok nalevo, po všem je, po všem.
Černé tvé vlasy se na skále chytly,
bílé tvé ruce se zbarvily krví,
sbohem buď, Maryčko Magdonova!

Na Starých Hamrech na hřbitově při zdi
bez křížů, bez kvítí krčí se hroby.
Tam leží bez víry samovrazi.
Tam leží Maryčka Magdonova.

PRÁCE S TEXTY

- 1) přečti si text P. Bezruč: Maryčka Magdonova ze sbírky Slezské písně
- 2) O jaký literární žánr se jedná?
- 3) Báseň obsahuje i významnou epickou složku. Převyprávěj ji současným spisovným jazykem jako souvislý příběh, zachovej postavy, místo.

LITERÁRNÍ KVÍZ

○ Přiřaď vhodně ke jménům spisovatelů pojmy z nabídky:

- F. Gellner,
- F. Šrámek,
- P. Bezruč,
- V. Dyk,
- J. S. Machar,
- F. X. Šalda

NABÍDKA POJMŮ

- Manifest České moderny
- antiliterární styl
- červený květ / kaktusu /
- literární kritika
- vitalismus
- politická lyrika- až krajně pravicové názory
- „ opustíš –li mne, nezahynu,
opustíš –li mne, zahyneš „

NABÍDKA POJMŮ

- Stříbrný vítr
- Boje o zítřek
- Po nás ať přijde potopa
- Slezské písně
- Krysař

ŘEŠENÍ

- F.Gellner: antiliterární styl, Po nás ať přijde potopa
- J.S.Machar: mluvčí, autor Manifestu České moderny, politická lyrika...
- P.Bezruč: Slezské písně, červený květ /kaktusu/
- F.Šrámek: Stříbrný vítr, vitalismus
- F.X.Šalda: Boje o zítřek, literární kritika
- V.Dyk: Krysař, Opustíš – li mne

POUŽITÉ ZDROJE

- <http://www.cesky-jazyk.cz/citanka/petr-bezruc/marycka-magdonova-slezske-pisne.html#ixzz2KtKUAzHr>

<http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/99/Gellner1.jpg/220px->

http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/99/Gellner1.jpg&imgrefurl=http://en.wikipedia.org/wiki/Franti%25C5%25A1ek_Gellner&h=247&w=176&sz=1&tbid=W1ViE7B8Mqe6nM:&tbnh=160&tbnw=114&prev=/search%3Fq%3Df.%2Bgellner%26tbm%3Disch%26tbo%3Du&zoom=1&q=f.+gellner&usg=__MxkaH4P96moBuOfsENxGV3Jatv8=&docid=1EuGIblj9l5XFM&itg=1&hl=en&sa=X&ei=dw4dUciqAqv74QS5oYHYAw&sqi=2&ved=0CHgQ_B0wCg

http://www.google.cz/webhp?sourceid=toolbar-instant&hl=en&ion=1&qscr1=1&rlz=1T4IRFA_enCZ481CZ482#hl=en&tbo=d&qscr1=1&rlz=1T4IRFA_enCZ481CZ482&sclient=psy-ab&q=viktor%20dyk&oq=&gs_l=&pbx=1&fp=e834b47e9c25256a&ion=1&bav=on.2,or.r_gc.r_pw.r_qf.&bvm=bv.42452523,d.d2k&biw=1280&bih=897

http://en.wikipedia.org/wiki/Viktor_Dyk

http://www.google.cz/search?sourceid=navclient&aq=&oq=petr+bezru&ie=UTF-8&rlz=1T4IRFA_enCZ481CZ482&q=petr+bezru%c4%8d&gs_l=hp..0.0l4.0.0.0.5993.....0.&pbx=1

- **Autor:** Mgr. Irena Houbová
- **Vzdělávací oblast:** Český jazyk a literatura
- **Téma:** Česká literatura přelomu 19. a 20.století, významní představitelé anarchistické literatury
- **Ročník:** 8. (9.)
- **Datum vytvoření:** září 2012
- **Anotace:** Výkladová prezentace seznamuje s významnými představiteli české anarchistické, buřičské aj. literatury – V. Dykem, F.Šrámkem, F.Gellnerem, P.Bezručem
- **Metodické pokyny:** Tuto prezentaci lze využít k výkladu, procvičení a opakování učiva, k práci s texty, obsahuje krátký kvíz
- **Pomůcky:** PC, dataprojektor, encyklopedie

